

Inserati se sprejemajo in valjá
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " " 2 "
15 " " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
sena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opravništvo
administracija) in ekspedicijska
Starem trgu h. št. 16

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošti
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišne
steve 190.

Izšla petkrat na teden in sicer
v torek, petek in sobota.

Mestne volitve.

Bližajo se volitve v mestni zbor, in zopet naj Ljubljancani povedó, ali hočejo, da glavno mesto naše dežele še vedno ostane v rokah tujcev in uradnikov, ali naj se pošljejo v zbor domačini, kateri so bolj vneti za blagor svoje ožje domovine, nego za nemško slavo, ki je je že tako okoli in okoli preveč. Kranjska dežela je skoraj čisto slovenska, in čudno se mora zdeti vsakemu, kdor ne pozna slovenske mehkości in popustljivosti, da v glavnem mestu vlada tuj element. Poznam dva volilca, oba rojena Slovenca in kolikor toliko tudi narodna, pa ne upata si voliti, ker je hišni gospodar Nemeč, in se bojita, da bi jima stanovanja ne odpovedal. Kdo toraj pritiska? Oba pa živita večidel od slovezskih strank, pa tem se ne bojita zameriti, ker znata dobro, da je Slovenec potrpežljiva duša, in da tudi svojim sovržnikom zaslužek daje. Mnogo je trgovcev, obrtnikov, krčmarjev, kateri volijo z Nemci, ker jim ti groze, da jim hočejo izostati; Slovencev pa se nihče ne boji, da bi mu zaslužek prikrajšali, ker nima ne odločnosti in ne volje, ne držé, besede, če se prav grozé; in če danes rečejo, mi ne pridemo več k tebi, pride jutri žečeden, pojutrašnjem zopet eden, in naposled vsi zopet nazaj prilezejo. Tako pride, da se nemškega grozenja vsak boji, slovenskega pa nobeden.

Kar je trgovcev in krčmarjev, pa tudi

obrnitkov večinoma ali v veliki meri živé od kmečkega ljudstva; pa kmet je neumen, si misli dotični nemškutar; kedar pride kmet k njemu, zna dobro slovenski, in ko se je do večera slovenskih grošev nalezal, ide v krčmo čez Slovence zabavljat, ali v kazino čez nas rentatit. So li to zdrave razmere? Bo li naš narod večno svoje nasprotnike pital in kačo na svojih prsih redil? Berimo seje mestnega zbora; kdo se je potegoval za mestne koristi sploh, če ne slovenski odborniki? Nemški odborniki pa so vsikdar pripravljeni vstati, kedar se glasuje za reči, ki mestjanske mošnje koljejo. Celó obrtniki nasprotne stranke primorani so priznati, da se le slovenska stranka za nje poteguje. Kdor noče v vladni rog trobiti, razglasijo ga takoj za Rusa, za veleizdajalca; pa če že pravico ljubimo in poštenje, ali zamoremo mi Kranjci in Slovenci naš jezik tako zaničevati, da bi ga čisto iz šol iztrebili, kakor je nedavno „Tagblatt“ predlagal? Ali je kak narod na svetu, ki bi samega sebe tako zaničeval, kakor mi, če tem ljudem vso voljo pustimo, naj delajo z nami, kar se jim poljubi? Narodnjaki, čas je, da se tudi vi postavite na noge, in našim nasprotnikom pokazete, da ne bomo redili in podpirali med seboj ljudi, ki niso z nami, ki ne ljubijo naše ožje domovine. Sterite svojo dolžnost, ki jo domovina od vas zahteva, ohrabrite strahopetne, in zavrnite hudobneže in obrekovalce naše stranke, in zmaga bo naša!

Politični pregled.

V Ljubljani, 12. marca.

Avstrijske dežele.

Državni zbor bode od 25. t. m. do 19. aprila počival, med tem pa bodo od 4. do 18. aprila zborovali deželni zbori. Če pomislimo, da deželni zbori navadno še v šestih tednih niso skoraj mogli mirno izvršiti svoje naloge, moramo nehoté vprašati, kaj bodo storili v 14 dneh, ki še za mirno obravnavo deželnega računa in proračuna ne bodo zadostovali? — V seji 9. t. m. je zbornica poslancev obravnavala nekatere premembe tiskovne postave. Odsek je namreč nasvetoval, da naj se konfiskacijska oblast gosposke policijske in objektivno ravnanje kolikor mogoče skrči, kavecija odpravi, in dovoli slobodno razširjevanje tiskovin. Večina je sprejela odseka nasvetovane predloge vse, samo kavecija ostane kakor doslej.

Na Českem bodo imeli 7. in 9. aprila zopet volitve za deželni zbor. Vse ve, kako se bodo obnesle izvzemši vstavoverce, ki se po tolikih zgubah še vedno nadejajo zmage.

Iz Zagreba se poroča, da dan za dnem vozijo strelivo, živež in nove topove proti meji turški in da je omenjenih reči že vse polno v Karlovcu, Gradiški, Brodu, Oseku in Petrovaradinu. Tudi se je železnicam naznanilo, da bodo kmalo prevaževale večje oddelke vojaštva, zagrebski magistrat pa je dobil povelje pre-

Krimska vojska (1853—1856.)

Spisal J. Steklasa.

(Konec.)

Diplomacija pa se je med tem trudila, da stori konec temu strašnem boju. Zapadne vlasti so predložile (22. julija 1854) Rusiji nove predloge za sklenitev miru, ali ruska vlada jih ni hotela sprejeti. Vsled tega je sklenila Avstrija z Englezko in Francosko (2. decembra) proti Rusiji vdarno in odbojno zvezo ter je pomnožila svojo vojsko v Erdelju in Galiciji. Rusija je zatoraj dolžila Avstrijo velike nevhvaležnosti in Pruska, bolj previdna, ni hotela z Avstrijo potegniti, pa tudi ostale nemške države so se ravnale po Prusiji. Avstrija je ostala tedaj sama pri tem podvzetju ter si je tako nakopala dve veliki neslogi za narode svoje, namreč neprijateljstvo velike države ruske in pa ogromne stroške, ki so že tako žalostno denarno stanje avstrijsko še bolj potrle. Tudi Sardinija ni mogla mirovati, nego je poslala 15.000 dobro oboroženih vojniov v Krim zaveznikom na pomoč.

Pravi boj se je še le zdaj vnel. Car Nikolaj je zapovedal, da se ima po celem Rusiji zbirati nova vojska, pa tudi Englezka in Francoska ste povečali svoje čete. Napoleon je poslal v Krim generala Niela, svojega najboljšega inženera, ki je zares v kratkem po-

kazal svojo veliko razumnost pri obsedanju trdnjav. On je spredvidel, da osvojenje Sevastopolja je edino zavisno od Malokovega turna, kateri se mora na vsak način najpoprej osvojiti. Med tem pa je prispela zapoved iz Petrograda, da se imajo Turci napasti pri Evpatoriji. General Hrulev je to tudi storil, ali napad se je izjalovil, ker so Turci bili dobro vtaborjeni in jako oprezni. To se je zgodilo 17. februarja l. 1855. Kmalu potem umre pa tudi oholi car Nikolaj, ki je bil dolgo bolehen, a zli glasi iz Krima so ga popolnoma strli (2. marca 1855.) Njegov naslednik, Aleksander II. je bil mnogo miroljubnejši nego njegov oče, ter bi bil rad čim prej mir sklenil, ker je bil že s početka proti vojski; ali zdaj je pa zahtevala čast Rusije, da se dalje vojskuje, čeravno je izgubila v teh bojih do zdaj 250.000 mož, večí del vsled bolezní. Med tem je poklical Aleksander II. oholega kneza Menčikova z bojišča ter izročil vrhovno zapovedništvo knezu Gorčakovu. Ravno tako kakor Rusija tudi zapadne vlasti niso mogle na mir misliti pred osvojenjem Sevastopolja, a najmanje Napoleon III., kajti on bi bil imel s svojimi Francozi mnogo opraviti, ko bi bil kakov sramoten mir sklenil, ker njegov prestol ni bil še dovolj učvrščen. Pravo obsedanje se je tedaj še le zdaj začelo. Na Sevastopolj se je streljalo 14 dni neprenehoma iz 500 topov, ali Tottleben

je vsako škodo z neverjetno urnostjo popravljaj ter nove topnice postavljaj. Ker pa Canrobert ni imel sreče pri tem podvzetju zavoljo prepira z lordom Raglanom, zatoraj je imenoval Napoleon III. za vrhovnega zapovednika generala Pelissier-a, ki je bil znan kot odvažen vojskovođa iz Algerije. Canrobert se je vdal ter je služil v vojski tudi pod svojim naslednikom. Pelissier se je z rovi vedno bliže trdnjavi približeval ter osvojil tako zvani zeleni Mamelon (turn). Podkopi so se kopali na obeh straneh, bojevali so se nad in pod zemljo. 18. junija so sklenili Francozi občni napad na trdnjavo; ali spoletelo jim je; ostalo jih je 5000 mrtvih. 28. junija je umrl general Raglan vsled kolere, njegovo mesto je prevzel general Simpson. Rusi so izgubili 11. julija svojega admirala Nahimova, pobeditelja sinopskega, ki je čisto mirno z daljnogledom hodil okoli nastavljenih topnic. Oblegovalci so vsaki dan nekoliko napredovali; borilo se je cele dni po največji vročini; zraven tega pa je besnila med vojnici kolera. 16. avgusta je poskusil ruski general Read, da odbije oblegovalce. S početja je bil srečen, ker je gosta megla pokrivala bojišče; ko so se pa Francozi in Sardinci zedinili, bili so Rusi potolčeni. Ostalo je mrtvih na bojišču 3000; drugi so se umaknili v trdnjavo.

19. avgusta so začeli streljati na Sevasto-

skrbeti stanovanje za 8000 do 10000 mož. Tudi v Ljubljani so preiskovali, kje bi vkvaritali vojake, če bi bilo treba, in za prevažanje vojaških reči izročili so že nekterim kmetom ljubljanske okolice vojaške vozove. To vse so dokaj jasna znamenja, kaj nam prihodnja spomlad obeta.

V Ogerskem zboru je 7. t. m. dr. Polit pravnega ministra vprašal, hoče li povedati, 1. zakaj da sodnijska preiskava proti Miletiču po 9 mesečnem obroku še ni dovršena; 2. zakaj da so imeli Csuroškega učitelja 6 mesecev zaprtega, ne da bi ga bili kedaj izpraševali ali tiral pred sodnijo, in 3. hoče li cesarju priporočiti, da se vstavijo vse dotične sodnijske preiskave?

Vnanje države.

Rusija se je neki obrnila do berlinskih zakladavcev, da bi oni poskrbovali razne vojni ruski potrebne reči. Tudi se govori, da general Ignatiev postane nas'ednik kneza Gorčakova.

V Hercegovini bodo vstajniki zopet zgrabili za orožje, kakor njihov vodja Musić naznanja dalmatinskemu „Narodnemu Listu.“

Grof Chambord, je nedavno v Gorici sprejel deputacijo Marseljskih trgovcev, ki je prišla poklanjat se pretendentu za Francoski prestol. Rekel je tem gospodom, da protestuje proti zatožbi legitimističnih listov, da je postal nedelaven in da je prepustil Francijo njeni osodi, in izrazil je trdno voljo, da bo storil svojo dolžnost, kakor hitro bo prišel za to primeren čas. Francoski listi se zaradi tega silno hudujejo nad grofom Chambordom, kar je najboljši dokaz, da se judovstvo, ki sedaj vlada Francozko, boji za svojo moč.

Izvirni dopisi.

Iz Škofje loka, 9. marc. (Ein gemassregelttes Gemeindeamt.) Mestni vrad Škofja loka je 6. t. m. oddal dve vradni pismi, eno na okr. glavarstvo, eno pa na mestni vrad Kranjski z opazko „Portofreie Dienst-sache“. Pisma s to opazko so dozdej zmiraj

odhajale in dobajale poštnine proste. Ta dan pa je moral v „Ambulanci L. V.“ biti neki uradnik, ki hoče dlako cepiti in se morda z natančnim znanjem poštno postavo ponašati, kajti taksiral je te dve vradni pismi eno s 15 kr. eno pa z 10. kr. poštnine in globe. Na vprašanje tukajšnjega poštnega vrada je Kranjski poštni vrad odgovoril, da se morajo zgoraj omenjeni zneski zato plačati, ker pri opazki „Portofreie Dienst-sache“ ni bilo še pri-stavljeno „Im übertragenen Wirkungskreise“.

Dobro. Nočem reči, da bi bil poštni uradnik zoper svojo dolžnost ali morda obstoječo poštno postavo ravnal. Srenjski vrad je plačal teh 25 kr., in reč je končana. „Lehrgeld zahlt man ja bekanntlich gar oft im Leben“. Ali kar bi se mi pristojno zdelo, bi bilo, to da bi se take malenkosti prezirale in župani za obilne brezplačne opravila im übertragenen Wirkungskreise ne še pripravljali v denarno škodo.

Župani na deželi — zlasti če so narodnjaki — se ne morejo nikamor obrniti za potrební poduk v svojem vradnem poslovanju, in mislim, če se je srenjam že toliko posla naklada „im übertragenen Wirkungskreise“ in se jim še doklada, bi bilo pravično, da bi se jim prizanašale saj take malenkosti, kakor zgorej omenjena.

Iz Celja, 10. marca. Slovitega Brandstätterja so pretekli četrtek po noči iz celjske ječe odpeljali v Karlovo v Gradcu. Vse se je tako natihoma zgodilo, da še danes v soboto malo ljudi zato po Celju vé. Znano je, kako si je Brandstätter na vse kriplje prizadeval, da bi bil v Celjski ječi ostal, kjer so mu boljše stregli, kakor se mu bo v graški jetnišnici godilo; toda vse ni nič pomagalo; vsaj te 3 in pol leta, kar mu je še sedeti, naj se mu godi, kakor je zaslužil.

Malo pred odhodom Brandstätterjevim so v celjsko ječo pripeljali župana škofije vesi v vojniški fari, Ignacija Premša, ktereга dolžijo mnogih krivic in goljufij. Kam homo prišli?

polj z 800 topovi tako strašno, da so vojnici in mestjani oglušili. Zemlja se je zibala, zrak se je užaril in v treh dneh je bilo mrtvih 5000 Rusov. Kakor ognjen dež so se vsipale žareče kroglice iz največih topov v mesto in Totleben ni mogel nič več proti temu besnilu trdnjavi pomagati. 8. septembra o poidne se je imela trdnjava napasti. Ob 12. so prenehali streljati na vseh straneh, ali kar se zapodé Francozi s krikom „Živio car“ na Malakov, Englezi pa na Redan (žago). Oddelek Mac Mahonov je hitro osvojil nasipe okoli turna, ali znotraj so se strašno borili, dokler niso Francozi zmagali in turna osvojili. Ali zdaj jim zapretí strašna nevarnost, mogli so vsi v zrak zleteti. Vendar se jim je posrečilo, da so našli drat, ki je bil od tukaj v mesto napeljan; brž ga prelomijo ter okoli in okoli rov izkopljejo ter se tako rešijo strašne smrti. Tudi tako zvano „malo žago“ in osrednjo bastijo so osvojili Francozi; zgubili so pa tudi v nekotlikih urah 7300 mož.

Med tem so se spustili tudi Englezi v svojej navadnej hladnokrvnosti na veliki Redan, ali Rusi so jih s skritimi topnicami čakali ter tako lepo pozdravili, da so v dveh urah izgubili 2400 mož ter morali to mesto zapustiti. Vendar je Sevastopolj padel, kajti Malakov je bil v francoskih rokah. Gorčakov, ki je zgubil v teh bojih 13.000 mož, zapovedal je,

da se ima vsa podkopana trdnjava razpršiti in ostanek brodivlja potopiti. Odšel je na severno stran mesta, spalil in porušil most na ladijah ter se utaboril z večim delom svoje vojske na iztočnem pogorju. Tako je tedaj padel ponosni Sevastopolj po enajstmesečnem obleganju, ki je eno izmed najznamenitejih v povestnici, 10. septembra je stopil Pelissier v porušeno mesto, v pravo razvalino ter je občudoval to sicer razdžano trdnjavo.

Brodivlje zaveznikov ni moglo v iztočnem morju zemlji nič škodovati, vendar pa je pokončalo v teh predelih vso rusko trgovino. Vse je zaželelo miru. Rusiji v prilog je bilo to, da je general Muravijev potolkel turškega paša Wasifa ter ga prisilil, da mu je moral predati po hudej borbi trdnjavo Kars v Malej Aziji (28. novembra 1855.) Mogla je tedaj častno govoriti o miru z drugimi sovražnimi državami. Grof Orlov je bil tedaj poslan na kongres v Paris, kjer so se sešli tudi zastopniki francoski, anglezki, avstrijski pa turški; tudi Sardinija je poslala prvokrat na kongres svoja dva zastopnika namreč grofa Cavoura in markez-a Villamarina. Konečno so pripustili tudi Prusko h kongresu radi nekotjih sprememb bečkih ugovorov, koje je bila tudi ta država podpisala. 30. marca leta 1856 so poslanci podpisali ugovore pariškega mira. V tem miru je Rusija odstopila ustje donavsko z malim

Domače novice.

V Ljubljani, 12. marca.

(Narodne mestne volilce) meščanski volilni odbor vljudno vabi, da bi se danes, v torek 13. marca, ob 7. uri zvečer zbrali v čitalnični dvorani k dogovoru o prihodnjih mestnih volitvah.

(Za petdesetletnico škofovanja papeževega) sklenila je družba katoliška sv. Očetu poslati adresu okinčano z raznimi podobami mesta ljubljanskega in dežele kranjske, ter podpisano od katoličanov kranjskih, kterih podpisi se bodo nabirali po vsej kranjski deželi. Tudi bode povabila vse, kterim je mogoče, da se vdeležé romanja, ki se bode napravilo v Rim, ter pri tej priliki sv. Očetu izročé od vernih Slovencev darovane darove. Cerkveno slovesnost bode dooločilo prečastito škofijstvo.

(Poziv slovenskim pisateljem.) Zanašaje se na podporo cenjenih naših pisateljev sem vkljub mnogostranskim drugim opravilom prevzel vredništvo Matičnega „Letopisa“. Zato se v tem pozivu obračam do prijateljev nadepolnega tega narodnega zavoda z vljudno prošnjo, naj me blagovoljno podpró v tem podvzetji, ki ga nikakor ne smatram za veliko težnjo, ako mi doide zaželena pomoč.

„Vsaj bi rad pisal, da bi le vedel kaj?“ — utegne mi ta aii uni naših rodoljubov na to odgovoriti.

Pravila „Matiče slovenske“ v §. 1 razodevajo namen njen, ki je: „slovenskemu narodu pripomoči do pravo omike s tem, da primerne mu knjige na svitlo daje.“ — S temi besedami je zaznamovano, kaj pristaja spisom, Matiči namenjenim.

Matica po teh beseda nima biti visokoznanstvena akademija, a tudi ne abecednica za priprosto ljudstvo. V nekaki sredi med tema dvema mejama naj se gibljejo spisi, in primerni bodo potem slovenskemu narodu. V tej meji niso izključene znanstvene razprave, pa tudi ne zabavni članki, da so le, kakor so Štajarski rodoljubi že leta 1863. v svojem „nacrtnu“ namen Matičin opisali, kakor koli koristni.

delom zemlje na levem bregu zraven črnega morja, odrekla se pokroviteljstvu nad podonavskimi kneževinami in grškimi kristjani v Turškej ter prepustila trdnjavo Kars Turčiji; dobila pa je zato Sevastopolj in vsa druga zgubljena mesta. Dalje se je morala Rusija zavezati, da ne bode nobene orožarnice na obali črnega morja postavila, niti več bojnih ladij imela nego Turčija. Vožnja po Donavi je bila proglašena za slobodno in celovitost Turške (razun od Rusije) potrjena; kristjani turški so bili proglašeni za enakopravne z moslimi ter sprejeti v varstvo vseh krščanskih velevlasti.

Krimska vojska je bila za Rusijo hud vdarec. Neizmerno mnogo je morala država trošiti za vzdržavanje svoje vojske, ki je morala biti velika, kajti bojevala se je skoraj s pol Evrope. Rusija je boj zgubila, ali častno. Ta ogromna država je sprevidela v tem boju svoje pomanjkljivosti. Rusija je imela takrat samo eno železnico od Petrograda do Moskve, zatoraj ni mogla tudi svoje vojske zbirati in z vsem potrebnim preskrbljevati; da je bilo črno morje zvezano s severjem, bila bi se vojska drugače končala. Zdaj je bilo treba začeti popravljati, kar se je poprej zanemarilo. In Rusija je svojo nalogo spolnila, ter bode gotovó svoje podvzetje častno izvršila, ako ga bode prevzela, kar je pa skoraj gotovo — namreč iztočno vprašanje v l. 1877.

Cilj in konec vseh Matičinih knjig pa naj je po §. 1. prava omika naroda našega, to je, ona omika, ki je leta 1863 veljala za omiko in še zdaj velja pri veliki večini ljudstev, a ne tista omika, ki dandanes z brezverstvom. lažiliberalizmom in „volkswirtschaftlichen aufschwung-om“ svoje orgije obhaja — na strah treznemu svetu. — Ker mi je bila čast, da sem na podlagi načrta Štajarskih rodoljubov z ranjcem dr. Tomanom in dr. Costo izdelaval pravila Matici, ki so potrjena bila 4. svečana 1864, tedaj mi je tudi po polnem znan duh besedi, ki jih izrazuje §. 1.

To se mi je potrebno zdelo omeniti zato, da zaznamovam stališče „letopisa“ in da jasno postane vsem, ki nameravajo zanj v znanstvenem ali zabavnem razdelku spisati kak članek.

Da posamezni članki v „letopisu“ ne smejo preobširni biti, to razvidijo gospodje pisatelji sami iz tega, da ima vanj raznoterih spisov priti po principu „variatio delectat“.

Da odbor Matičin nagrade daje sprejetim člankom — izvornim in prevodom — ni mi treba še posebej omenjati, na to pa moram gospode pisatelje opozoriti, da se odboru mora dodelani rokopis izročiti, da ga more presoditi v celem obsegu. Če pa odbor ne more kar vseh rokopisov v svoje predalčke vtakniti, naj za tega del ne bode nihče hud, vsaj vsak pisatelj ve, da je že sam marsikak spis na stran dejal, ki ga je namenil za javnost.

Konečno še enkrat ponavljam vljudno prošnjo, ki sem jo temu pozivu na čelo postavil.

Dr. J. Bleiweis,

Matici slovenski prvosednik.

(Odbor duhovskega podpornega društva) je imel 7. februarja svojo prvo sejo v tekočem letu. Odbor je volil izmed sebe podpisanega poročevalca za tajnika in blagajnika za prihodnja tri leta. V tej seji je odbor dve prošnji za podporo uslišal, in eno prošnjo, da bi se obrok povrnitve posojenega denarja pojaljšal, nekoliko spremenjeno rešil; dalje je sklenil, da se umrli vstanovniki kot posebni društveni dobrotniki vsako leto v imeniku tiskajo in v molitev priporočajo. — Preč. odbornik g. dr. Gogala je blagodušno prevzel, prihodnja tri leta vsak teden eno sv. mašo za žive in mrtve društvenike brezplačno opravljati. — Preč. gosp. kan. P. Urh, dosmrtnik, je doplačal še 50 gl. kot društven vstanovnik. — Tudi preč. g. Janez Krivic, dekan v pokoju, je društvu poslal 50 gl. in postal njegov dosmrtnik.

Ob enem potrjujem, da so poslale letno nabirko za 1877 leto naslednje č. dekanije: Šmarinja, Kamnik, Novo mesto, Cirknica, Litija, Kočevje, Stara Loka, in Moravče. Iz nabitralnih pol je razvidno, da v teh dekanijah noben dozdejni ud ni izstopil, temveč da so nekateri novi pristopili. — Društvenikov je že 6 umrlo.

V Ljubljani 8. marca 1877.

Dr. J. Sterbenc,
tajnik.

(† Ivan Tušek) V soboto dopoldne je v Ljubljani umrl gosp. profesor Ivan Tušek in bil v pondeljek popoldne slovesno pokopan pri sv. Krištofu, kjer počiva že stric njegov dr. Mih. Tušek, umrl l. 1843, mestni zdravnik in znani pesnik v Kr. Čbelici. — Bil pa je rojen Ivan Tušek v Selški fari na Gorenjskem l. 1835, in je v Ljubljani gimnazijo dovršil l. 1855 po godni preskušnji, v kateri so mu bili vrstniki součenci na pr. grof Karl Chorinsky, profesorji Fr. Erjavec, Jos. Stritar, Val. Kermavner, Ant. Skubic; dr. Jos. Mader, dr. Val. Zarnik, ranjka Val. Mandelc in Sim. Jenko itd. Po dovršenih študijah vseučiliških bil je

profesor na kr. viši realki v Zagrebu, od koder pride l. 1871 na gimnazijo v Ljubljano za profesorja naravoslovja in matematike, kjer je lani obolet za hudo pljučnico, in letos vsled nje za sušico, da je sredi februarja, zgubivši skoro popolnoma glas, nagloma moral pustiti šolo, in je nenadoma hitro opešal ter dasi sicer močne telesne postave umrl 10. t. m.

Ranjki se je bil še učenec marljivo priprijel slovenščine in realnih nauk, ter je v njih napredoval, le z njimi se trudil v njih postal pisatelj, in v tem oboru na slovenskem slovstvenem polju storil toliko, da ostane vedno slavno ime njegovo med dotičnimi pisatelji prve vrste.

Kedar je ranjki blagi A. Janežič jel bil dajati na svetlo „Glasnik Slovenski“ l. 1858, prihitel mu je z nekaterimi součenci koj na pomoč tudi Ivan Tušek, in v njem se nahajajo prvi njegovi spisi na pr. Pripovedke z Martinihva; Pakji; Vinska trta; Potovanje krog Triglava; Jazbec; O vodnem paru; Naša obleka; O čarovnih zeliščih. — Vzlasti se je pečal z rastlinstvom, in o njem l. 1862 zv. VIII sostavil: „Naj bolj potrebne stvari iz botaniške terminologije“ str. 160—171, kjer na koncu, tedaj učitelj na viši realki v Zagrebu, pravi: „Mislim, da je najboljši in najkrajši pot, da dobimo veljavno in stalno terminologijo botaniško, ako se ta stvar pretresa po časopisih; zato pa prosim vsacega, kdor bo to od mene sestavljeno terminologijo bral, naj pošlje svoje opazke in popravke „Glasniku“, ali pa neposredno meni itd.“

Koliko in kaj je spisal ranjki Ivan Tušek v Zagrebu tedaj, kedar so po ukazu narodne vlade po šolah koj morali podučevati v jeziku hrvaškem in v ta namen si vrediti potrebne knjige, tega ne vem, in to naj kateri vrstnikov njegovih popiše nam Slovencem; to pa vem, da je v IV. šestki izvrstnega Janežičevega „Cvetja iz domačih in tujih logov“ prišlo na svetlo: 1. Rastlinstvo. Prirodopis za niže gimnazije in realke. Spisal A. Pokorny. Poslovenil Ivan Tušek. Celovec 1864 8. 123. — 2. Štirje letni časi. Po E. A. Rossmässlerji predelal Ivan Tušek kr. više realke profesor v Zagrebu. Izdala in založila Matica Slovenska v Ljubljani. 1867. 8. VI. 254. S 40 v tekst vtiskanimi podobščinami. — 3. Schoedler. Knjiga narode. I. snopič. Fizika. Poslovenil Ivan Tušek. V Ljubljani. 1869 8. 227. Z 216 podobami. — 4. Prirodopis rastlinstva. Za spodnje razrede srednjih šol izdelal dr. A. Pokorny. Poslovenil Ivan Tušek. Drugo predelano in pomnoženo izdanje s 350 podobami. Natisnj. v Pragi 1872. 8. V. 244. Izdala in založila Matica Slovenska. — 5. Niže merstvo. Po hrvaškem Vekoslava Köröskeniya predelal Ivan Tušek. S 106 v tekst natisnjenimi podobami. V Ljubljani. Založil deželni odbor Kranjski 1872. 8. IV. 76. — 6. Schoedler. Knjiga narode. IV. snopič. Botanika. S 240 podobami. 1875. III. 161. Poslovenil Ivan Tušek. V Ljubljani izdala Matica Slovenska. —

L. 1870 je postal ranjki še profesor v Zagrebu odbornik Matice Slovenske v Ljubljani, l. 1873 po smrti Lesarjevi vsled lastne ponudbe nje tajnik, ter je spisoval v Letopisu poročila o delovanji in imenik družnikov Matice Slovenske do lastne odpovedi l. 1876. — Kakor v njenih letnikih, tako ostane tudi v prirodopisnem slovstvu slovenskem sloveče ime Ivan Tušek, da v tem oziru sme se o njem reči, kar je o slavnem Mat. Copu pel nekda Fr. Prešern:

Naj se učenost in ima, čast tvoja, rojaki ne pozabi,
Doker tebi drago v Kranji slovenstvo živi! —

Istinič.

(Iz seje dež. odbora 3. in 5. dne t. m.)

Na poziv sl. ministerstva kmetijstva je odbor sklenil, za l. 1878. prositi državne podpore za različne učne potrebščine. — Predlogoma pomnoženih dotičnih krajnih in šolskih svetov je deželni odbor pritrdil, da se učitelj Jožef Levičnik v 22letni jako pohvaljeni učiteljski službi na ljudski šoli v Železnikih definitivno potrdi, — učiteljska služba na ljudski šoli v Hotederšici pa podeli sedanjemu farnemu administratorju na Gori, Ljudevitu Vodopivcu. — V podporo stradajočim Notranjcem Postojnskega, Senožeškega in Bistriškega okraja za živež in semensko žito se je z zaupanjem, da revežem tudi iz državne blagajnice in še družih virov doide več pomoči, dovolilo 1000 gl. iz deželnega zaklada. Prošnja občine Rake zarad deželne podpore za živež in semenska žita po povodnjih zadnjega leta zadetim prebivalcem nekterih vasi ob Krki se je izročila deželni vladi za natančnejše poizvedbe o poškodovanih in o velikosti potrebne podpore.

(„Obrekljivi Tagblatt“) v št. 56 laže, da je šolska sestra Saint-Leon iz detinske bratovščine neko učenko za kazen posadila na razbeljeno peč, kjer si je obe nogi na pol spekla. „Tagblatt“ je to obrekovanje posnel iz „Deutsche Ztg.“, ne da bi bil vira omenjal. Reč pa je ta-le: Stari Raspail je nedavno v francoski skupščini neko nuno dolžil, da je mlado deklico pekla. Vlada je vsled tega nemudoma poslala nekaj žandarmov in policijskih nadzornikov v St. Leger-Vaubau, kjer se je boje omenjeno hudodelstvo zgodilo. Pa kaj je ta vradna preiskava spravila na dan? Dve deklici ste se v tamošnjem nunskem zavodu med seboj blizo razbeljene peči nekaj prepirale, pri kateri priliki se je ena izmed ujiju nehote z nogo zadela ob razbeljeno peč, ter se nekoliko opekla. Ta malenkost dala je staremu rogoviležu Raspailu in raznim turškim listom priliko pisariti o spečenem otroku.

Razne reči.

— † Č. g. Franc Urančič, duhovnik v pokoju, je 11. t. m. pri svojih starših v Moravčah za sušico umrl. R. I. P.

— Nabiranje vojakov se bode na Goriškem vršilo: V Ajdovščini 4. in 7. aprila; v Cervinjanu 4. 5. in 6. aprila; v Gorici za mesto 7. in 9. aprila; v Trziču 9. in 10. aprila; v Gorici za okolico 10., 11., 12., 13. in 14. aprila; v Kanalu 16. in 17. aprila v Tolminu 19., 20., 21., 23. in 24. aprila; v Bovcu 26. in 27. aprila; v Sežani 30. aprila; in 1. maja; v Komnu 3. in 4. maja; v Gradišči 7. in 8. maja; v Korminu 9., 11. in 12. maja.

— Za faro v Polzeli je prezentiran č. g. Andrej Urek, kaplan v Mozirji.

— Živinozdravniška služba v Ljutomeru s 500 gl. letne plače je razpisana. Prosilci morajo biti zmožni slovenščine in imeti diplomu.

— Katol. tiskovno društvo Mari-borsko objavlja v „Gosp.“ račun za l. 1876. Dohodkov je imelo 5339 gl. 22 kr., stroškov pa 4749 gl. 31 kr., tedaj ostane koncem leta gotovine 589 gl. 91 kr. V novem odboru so: Dr. Križanec predsednik, špiritual Ogradi podpredsednik, stolni kaplan Lacko tajnik; Kosar, dr. Pajk, Stranjšak, Herg, Šrol pa odborniki.

Poziv

k pristopu v Cecilijino društvo v Ljubljani.

Neizmerne zaklade umetnosti, ki jih cerkev katoliška v sebi hrani, imajo sposobni

možje zopet na dan spraviti, jim k veljavi pomagati ter jih v prid obrniti, ako noče zveržek prave umetnosti spodrinati, in sv. cerkve v njenih svetih namenih odškodovati. Ako to velja o umetnosti sploh, velja še zlasti o glasbi cerkveni. Posvetno petje, svetovna glasba je zdavno že vrinila se v veže božje ter staro cerkveno glasbo iz njih potisnila. In vendar bi se noben oddelek cerkvene umetnosti ne imel bolj skrbno gojiti, kakor glasba cerkvena, kajti ona je s previsoko skrivnostjo sv. maše mnogo tesneje spojena, kakor ktera si bodi umetnost. Je li cerkev s podobami ali kipi okrašena ali ne, so te dostojne ali ne — velika ali slovesna maša sme se vršiti. Toda slovesna maša brez liturgičnega petja je naravnost nemogoča; služiti se mora [tiha maša. Daritev je mogoča brez cerkvenega petja — toda slovesna maša ne. Podobe in kipi služijo ljudstvu v spodbudo; toda ta nima samo spodbujati, temuč onasega v zunanje opravilo slovesne maše.

Je pa glasba bistveno liturgičen živelj, potem je altar njen cilj. Odtod izhaja njen vzvišeni značaj — ona je v glase prestavljena molitev. Molitev upokoji človeku razburjeno srce, ona vlija blage, nebeške čute v dušo; molitev je občenje z Bogom, ravnanje misli in volje k Bogu. To isto ima biti in dosežati cerkvena glasba.

A žalibog, da se je cerkvena glasba pred blizo 100 leti pod pretvezo ljudske spodbude otrešla cerkvenih določb in lovivši lažljivo pohvalo občinstva, sama postala — laž; gnjusoba razdjanja na svetem kraju razširila se je tako močno, da danes glasba cerkvena vsakemu odkritosrčnemu kristjanu vzrok britke bolečine biti mora.

Duhoviti in vneti možje spoznavši to revno stanje pričeli so se zbiranjem in predstavljanjem dolgo že v prahu pismoshramb ležečih in čisto pozabljenih cerkvenih glasbenih del, z novimi pristojnimi skladbami ter časnikarskim delovanjem dramiti občinstvo k enakemu spoznanju. Toda vsi ti naporji so ostali več manj osamljeni, tedaj skoraj brezuspešni, dokler se ni ženjalnemu duhovnu Ratisbonske škofije Francu Witt-u posrečilo l. 1867 ustanoviti „občno nemško Cecilijino društvo“ v povzdigo in pospeh katoliške cerkvene glasbe. Velikanskih uspehov Witt-ovih prizadevanj ozir katoliške glasbene umetnosti ne mislimo danes na drobne popisovati; naj zadostuje omeniti, da je za poslednjega Vatikanskega zbora v Rimu skupni nemški episkopat predložil sv. Očetu prenujno prošnjo: naj bi Cecilijino društvo posebej potrditi ter s svojo najvišjo naklonjenostjo počastiti blagovolili. Sv. Oče so tej prošnji s pismom: „Multos ad commendandos animos“ . . . od 16. grudna 1870 ne le preprijazno ustregli ter nemškemu Cecilijinemu društvu apostolsko sankcijo in potrditev podelili, marveč tudi enega kardinalov društvu pokrovitelja imenovali, pa glavnemu predsedniku tega društva Francu Witt-u zaradi zaslug njegovih za cerkveno glasbo s pismom od 2. sept. 1873 naslov in stopnjo doktorja modroslovja podelili.

Ako mi tedaj z ene strani stanje cerkvene glasbe v naši škofiji, ki se je sicer s svojim cerkvenim mišljenjem vedno odlikovala in zaradi tega od sv. Očeta večkrat pohvaljena bila, pretehtamo, z druge strani pa v omenjenem papeževem pismu od 16. grudna 1870 beremo, da so Njih Svetost pravila nemškega Cecilijinega društva s kardinali pridruženimi kongregaciji obredov natančno pretehtali in po nasvetu le-teh tako imenovani komisiji za

cerkveno petje v presojitev jih izročili, po sprejeti sodbi te komisije pa za večne čase odobrili in potrdili, in vrh tega določili: da se ima papeževemu pismu brez omejitve in prikratbe spoštovanje in pokoršina skazovati, „mature rem communicavimus cum Cardinalibus Congregationis legitimis Ecclesiae Ritibus cognoscendis praepositae, deque eorumdem V. V. Fratrum sententia, memoratas Leges examinandas ponderandasque dedimus clarissimis viris e Consilio, quod vocant cantus Gregoriani . . . accepto praefatorum virorum voto, Leges seu Statuta, auctoritate Nostra Apostolica, tenore praesentium approbamus, sancimus illisque perpetuum approbationis et sanctionis robor adjicimus, decernentes insuper praesentes Nostras litteras firmas, validas et efficaces existere et fore . . .“ — če tedaj to pravdarimo in pretehtamo, kaj nam je storiti, kaj je naša dolžnost? — Ustanovitev cerkvenega glasbenega društva za našo škofijo v smislu „nemškega Cecilijinega društva“, društva, čigar namen je povzdiga in pospeh katoliške cerkvene glasbe v duhu sv. cerkve na podlagi cerkvenih ukazov in določb. Že več časa, zlasti pa, od kar je preteklega poletja imelo Cecilijino društvo v Gradcu svoj zbor, jelo se je govoriti, kako potrebno bi enako društvo bilo tudi naši deželi. Zato se je osnoval odbor, kateri si je postavil nalog, na podlagi pravil „splošnega nemškega Cecilijinega društva“ potrjenih od apostolskega Sedeža načrtati enake tudi za našo škofijo, predložiti jih prevziš., gospodu knezu škofu v potrditev, poprositi jih, da sprejmo pokroviteljstvo društva in skrbeti, da tudi visoka c. k. deželna vlada pravila potrdi. — Vse to je že storjeno; in tako se s spričujočim pozivom, kteremu so priložena potrjena društvena pravila, obrača medčasni društveni odbor do vas, katolikov duhovskega in svetnega stanu, z nujnim vabljenjem in prošnjo, da k „Cecilijinemu društvu v Ljubljani“ kot udje pristopite, in goji trdno nado, da bode pri vsesplošno cerkvenem mišljenju kranjskega prebivalstva pri njegovej odločni skrbi za dostojno obhajanje službe božje, v vseh krogih prebivalstva udeležba živa in mnogobrojna. Naš čas ne trpi polovičarstva; temuč tirja določnost v vsakem položaju življenja in še zlasti na polju cerkvenega življenja. Ne manjka se sicer katolikov, ki svoje osebno nagojenje pri cerkvenih glasbenih prestavah imajo za pravo cerkveno spodbudnost, in v enakih rečeh celó od cerkve nikakoršnih do-

ločil sprejeti ne marajo. A kakor je pravi katolik le oni, ki je pokoren otrok sv. cerkve, ki v rečeh zadevajočih vero ter cerkveno življenje ne sledi svojim osebnim mislim, marveč natanko cerkev uboga in se njenim zapovedim pokorno podvrže; tako je tudi prava cerkvena glasba le ona, ki je pokorna služabnica katoliški cerkvi; glasba, ki se ravna vedno po katoliškem bogočastju, in ne zahteva, da bi se bogočastje ravnalo po njej, ki poje to, kar cerkev hoče, in le tako, kakor cerkev zahteva; ki ne želi odlikovati ali skazovati se, temuč služiti višjim cerkvenim namenom. Tako cerkveno glasbo zahteva cerkev, za tako se poganja tudi naše novoustanovljeno Cecilijino društvo. Pokažimo tedaj, duhovni in neduhovni, z mnogoštevilnim pristopom društvu, z obilno duševno in gnotno podporo društva, da smo pokorni otroci cerkve, ne le z jezikom, marveč v djanju in resnici.

V Ljubljani dne 15. februarija 1877.

Za medčasni društv. odbor:

Dr. Anton Jarc,
medč. predsednik.

Janez Gnjezdca,
medč. tajnik.

N. B. Kdor hoče k društvu pristopiti, naj se oglasi pri g. Janezu Gnjezdca, prefektu v Alojznici. Kadar bode primerno število udov oglašanih, bode medč. odbor koj sklical občni zbor, s kterim se ima skleniti tudi cerkvena glasbina predstava.

Zahvala.

Za jako obilno vdeležbo pri pogrebu moje preljube žene vsim deležnikom v svojem in svojih sorodovincev imenu izrekam najpričnejšo zahvalo.

V Ljubljani 12. marca 1877.

Avgust Maršalek.

Loterijske številke 10. marca.

V Trstu: 77, 66, 32, 80, 39.

V Lincu: 52, 30, 26, 25, 56.

Telegrafične dvuarice cent 12. marca.

Papirna renta 62.05 — Srebrna renta 68. — — Zlata renta 74.65. — 1860letno državno posojilo 108.75 Bankine akcije 82.5 — Kreditne akcije 148.50 — London 123.90 — Srebr. 112.90. — Ces. kr. čekini 5.85 — 20-tranov 9.88.

Žitne cene preteklega tedna.

(Za tiste, kterim nova mera in vaga še ni gladka, pristavili smo, koliko bi reči veljale po stari meri. 1 hektoliter znaša $3\frac{26}{100}$ mernikov.)

Reči	V Ljubljani		V Novem-mestu		V Kranji		V Mariboru		V Ptaju		V Ormužu		V Trstu		V Celovcu		V Zagrebu	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
Pšenice (hektoliter)	10	40	10	50	12	35	9	—	8	80	7	32	—	—	9	94	9	—
(mernik)	3	20	3	22	3	78	2	76	2	70	2	26	—	—	3	5	2	76
Reži (hektoliter)	6	80	6	90	7	15	6	30	6	—	6	18	—	—	7	90	8	80
(mernik)	2	9	2	12	2	20	1	94	2	84	1	89	—	—	2	42	2	9
Ječmena (hektoliter)	5	20	5	30	4	86	5	20	5	20	5	70	—	—	5	60	3	80
(mernik)	1	60	1	63	1	49	1	60	1	60	1	75	—	—	1	72	1	16
Ajde (hektoliter)	5	85	5	90	6	50	5	10	5	20	4	88	—	—	5	30	5	80
(mernik)	1	30	1	83	2	—	1	57	1	60	1	50	—	—	1	63	1	54
Prosa (hektoliter)	5	36	5	80	4	80	5	20	5	20	7	80	—	—	4	76	6	30
(mernik)	1	65	1	78	1	47	1	60	1	60	2	40	—	—	1	46	1	85
Turšice (hektoliter)	6	60	6	70	6	60	5	20	5	30	4	80	—	—	4	86	5	10
(mernik)	2	72	2	6	2	3	1	60	1	60	1	47	—	—	1	49	1	47
Ovsa (hektoliter)	3	90	3	50	3	70	3	60	3	40	2	92	—	—	3	27	3	70
(mernik)	1	19	1	8	1	13	1	10	1	4	—	90	—	—	1	—	1	13